



คำสั่ง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

1. “สังคายนา” หมายถึง การจัดหมวดหมู่พระธรรมวินัยให้เป็นระบบ
2. สาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การทำสังคายนาพระไตรปิฎกก็เนื่องมาจากพระสุภัททะกล่าววาจาทำนองดูหมิ่นพระธรรมวินัย
3. การทำสังคายนาที่ยอมรับกันโดยกว้างขวางนั้นมีเพียง 5 ครั้ง
4. จงสรุปการสังคายนาตั้งแต่ครั้งที่ 1,5,8,11
 1. การสังคายนาครั้งที่ 1
 1. สาเหตุ พระสุภัททะกล่าววาจาทำนองดูหมิ่นพระธรรมวินัย
 2. สังคายนาเมื่อ หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพาน 3 เดือน
 3. ประธานฝ่ายสงฆ์ พระมหากัสสปะ
 4. องค์กรอุปถัมภ์ พระเจ้าอชาตศัตรู
 5. จำนวนผู้เข้าร่วม 500 รูป
 6. สถานที่ ถ้ำสัตตบรรณใกล้กรุงราชคฤห์
 2. การสังคายนาครั้งที่ 5
 1. สาเหตุ พระสงฆ์ในลังกาการถ่ายทอดพระพุทธวจนะโดยการท่องจำอาจทำให้เกิดการบกพร่องได้
 2. สังคายนาเมื่อ พ.ศ. 433 หรือ บางแห่งกล่าวว่า พ.ศ. 450
 3. ประธานฝ่ายสงฆ์ พระสงฆ์ชาวลังกา
 4. องค์กรอุปถัมภ์ พระเจ้าวิภูฏาคามณีอภัย
 5. จำนวนผู้เข้าร่วม 1,000 รูป
 6. สถานที่ อาโลกเลนสถานมลียชนบทประเทศ
 3. การสังคายนาครั้งที่ 8
 1. สาเหตุ ลังกายังขาดคัมภีร์และมีข้อบกพร่อง
 2. สังคายนาเมื่อ พ.ศ. 2020
 3. ประธานฝ่ายสงฆ์ พระธรรมทินนเถระ
 4. องค์กรอุปถัมภ์ -
 5. จำนวนผู้เข้าร่วม หลายร้อยรูป
 6. สถานที่ วัดโพธารามประเทศไทย
 4. การสังคายนาครั้งที่ 11
 1. สาเหตุ ชำระพระไตรปิฎกและจัดพิมพ์ในวโรกาส รัชกาลที่ 9 ทรงเจริญพระชนมายุครบ 60 พรรษา
 2. สังคายนาเมื่อ พ.ศ. 2528
 3. ประธานฝ่ายสงฆ์ สมเด็จพระสังฆราช
 4. องค์กรอุปถัมภ์ รัฐบาลไทย
 5. จำนวนผู้เข้าร่วม -
 6. สถานที่ วัดมหาธาตุ



เรื่อง..... การเผยแพร่พระพุทธ

คำสั่ง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

นิกายเถรวาท คือ นิกายที่มุ่งสอนให้ปฏิบัติเพื่อดับกิเลสของตน

ประเทศที่ใช้ ศรีลังกา พม่า ลาว ไทย และกัมพูชา

หมายเหตุ ห้ามเปลี่ยนแปลงแก้ไขพระวินัยเด็ดขาด

นิกายมหายาน คือ นิกายมหายานมุ่งสอนให้ปฏิบัติให้หลุดพ้นจากวัฏสงสาร

ประเทศที่ใช้ ทิเบต จีน มองโกเลีย ญี่ปุ่น เกาหลี และเวียดนาม

หมายเหตุ ผันแปรไปตามลำดับคำสอนและสภาพที่อยู่

พระโมคคัลลีบุตรติสสเถระแบ่งพระธรรมทูตออกเป็น 9 คณะไปยังแคว้น

1. แคว้นกัษมีระ
2. แคว้นมทิสมนท
3. ณ วณวาสีประเทศ
4. ณ อปรันตคชนบท
5. แคว้นมหाराษฎร์
6. เอเชียกลาง
7. ดินแดนแถบหิมาลัย
8. ดินแดนสุวรรณภูมิ
9. ณ ลังกาทวีป



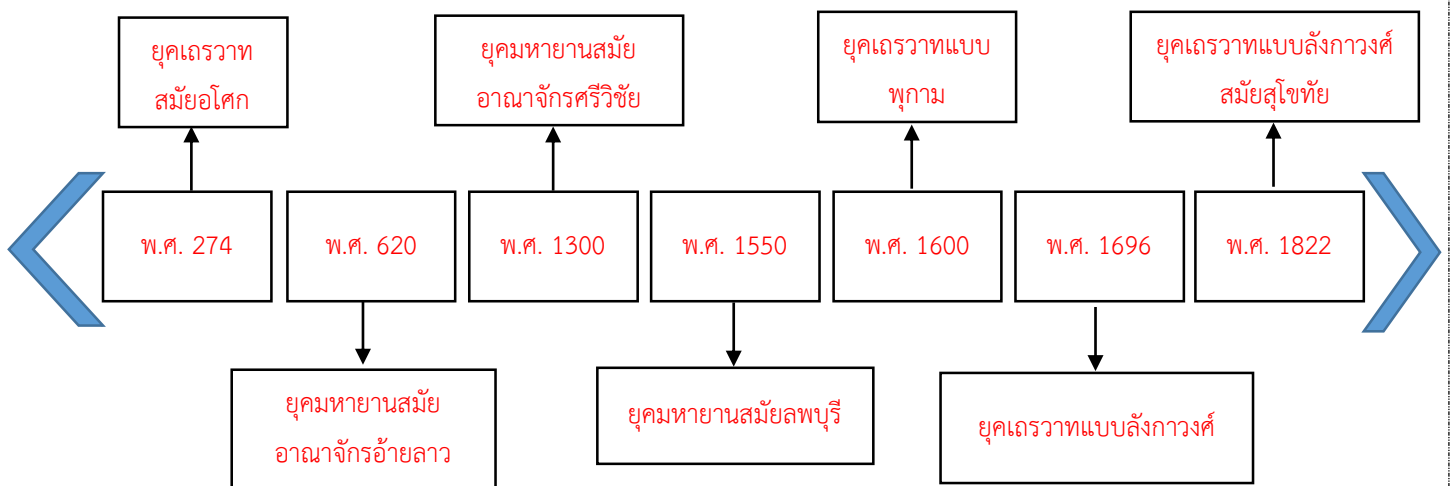
1. พระราชนิพนธ์ที่สำคัญของพระเจ้าอโศกมหาราช ได้แก่อะไรบ้าง
 - 1) ทรงจัดให้มีการสังคายนาพระธรรมวินัยเป็นครั้งที่ 3
 - 2) ทรงส่งคณะสมณะทูตให้เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังดินแดนต่างๆ รวม 9 สาย
2. พระภิกษุคณะใดที่เดินทางมาเผยแผ่พระพุทธศาสนายังดินแดนสุวรรณภูมิ รวมทั้งประเทศไทยและมีหลักฐานสำคัญอะไรบ้าง

พระโสณเถระและพระอุตตรเถระ หลักฐานสำคัญ เช่น สลูป เจดีย์ ธรรมจักรศิลาที่กำแพงมออบ เป็นต้น
3. หลักฐานที่แสดงว่า อาณาจักรศรีวิชัยนับถือพระพุทธศาสนานิกายมหายาน ได้แก่อะไรบ้าง

พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรทำด้วยสำริด เจดีย์พระบรมธาตุไชยา ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. หลักฐานสำคัญที่แสดงว่า ประชาชนในอาณาจักรละโว้ (ลพบุรี) นับถือพระพุทธศาสนานิกายมหายานได้แก่อะไรบ้าง

พระปรารค์องค์ใหญ่ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ พระปรารค์สามยอด จังหวัดลพบุรี
5. เพราะเหตุใด พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทแบบลังกาวงศ์จึงเป็นที่เคารพเลื่อมใสในสมัยสุโขทัย

เพราะพ่อขุนรามคำแหงมหาราช โปรดเกล้าฯ ให้นิมนต์สมเด็จพระมหาเถรสังฆราช จากนครศรีธรรมราชซึ่งนับถือพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทแบบลังกาวงศ์ มาเทศนาสั่งสอนประชาชนชาวสุโขทัย ทำให้ชาวสุโขทัย มีความศรัทธาเลื่อมใส
6. เติมข้อความเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทยให้ถูกต้อง



เรื่อง..... พุทธประวัติ



พระพุทธเจ้าเกิด (ประสูติ) (ณ **สวนลุมพินีวัน**) ในวาระกษัตริย์ มีพระนามว่าสิทธัตถะ (หมายถึง**ผู้มีความต้องการสำเร็จ**) พระบิดาคือพระเจ้าสุทโธทนะ พระมารดาคือพระนางสิริมหามายา พระมารดาสิ้นพระชนม์หลังจากเจ้าชายสิทธัตถะประสูติได้ 7 วัน เจ้าชายสิทธัตถะออกผนวชตอนพระชนมายุ **29 พรรษา** ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตอนพระชนมายุ 35 พรรษา (**ทรงศึกษาค้นคว้าอยู่นาน 6 ปีถึงได้ตรัสรู้**) พระองค์ทรงปฏิบัติพุทธกิจเป็นเวลา **45 ปี** และเสด็จดับขันธปรินิพพานเมื่อพระชนมายุ 80 พรรษา

1. **หมายเหตุ** : พระนางสิริมหามายาต้องเดินทางไปประสูติพระโอรสที่เมืองเทวทหะเพราะ **ธรรมเนียมของอินเดีย**
2. **หมายเหตุ** : การเดิน 7 ก้าวของพระพุทธเจ้าเพราะ **ทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังแคว้นต่างๆ ได้ 7 แคว้น**
3. **หมายเหตุ** : เจ้าชายสิทธัตถะตั้งพระนามพระโอรสว่า “**ราहुล**” เพราะ
 1. **ความรักที่พระเจ้าสิทธัตถะมีต่อลูกผูกมัดพระหฤทัยยิ่งกว่าสิ่งใดจึงตั้งชื่อ “ราहुล” ซึ่งแปลว่า ห่วง**
 2. **พระเจ้าสิทธัตถะต้องการที่จะออกบวชแต่การมีพระโอรสเปรียบเสมือนเครื่องผูกมัด**
4. **หมายเหตุ** : พระเจ้าสุทโธทนะสร้างปราสาท 3 ถดู ให้เจ้าชายสิทธัตถะเพราะ **เพื่อให้เจ้าชายสิทธัตถะติดอยู่ในความสุขจนไม่คิดออกผนวช**

หมายเหตุ : หลักธรรมธัมมจักกัปปวัตตนสูตร พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ **ปัญจวัคคีย์ทั้ง 5**

1. เหตุการณ์หลังจากประสูติ
 - หลังจากประสูติได้ 3 วัน **ภาพเทวิลดาบหรือสิตดาบสเข้าเยี่ยมและทำนายลักษณะ**
 - หลังจากประสูติได้ 5 วัน **พราหมณ์ 108 คนมาขานามพระนาม และ 8 คนทำนายลักษณะ**
 - หลังจากประสูติได้ 7 วัน **พระนางสิริมหามายาสิ้นพระชนม์ (น้องของจึงต้องดูแล ชื่อว่านางมหาปชาบดีโคตมี)**
 - เมื่อพระชนมายุ 7 พรรษา **ออกศึกษาวิชาการต่างๆ (ครูวิศวามิตร)**
 - เมื่อพระชนมายุ 16 พรรษา **ทรงอภิเษกสมรสกับพระนางพิมพา หรือ ยโสธรา**

หมายเหตุ : พราหมณ์ 7 คน ทำนายเหมือนกันว่าเจ้าชายสิทธัตถะถ้าอยู่ครองราชย์จะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิถ้าเสด็จออกผนวชจะได้เป็นศาสดาเอกของโลก แต่มีอยู่ 1 คน ที่ทำนายว่าเจ้าชายสิทธัตถะจะเสด็จออกผนวช และได้เป็นศาสดาเอกของโลกแน่นอน พราหมณ์คนนั้นมีชื่อว่า **พราหมณ์โกณฑัญญะ**

2. เจ้าชายสิทธัตถะเสด็จประพาสพระนครทรงเห็นเทวทูต 4 ได้แก่

1 คนแก่	2 คนเจ็บ
3 คนตาย	4 สมณะ

พระองค์ทรงเห็น คนแก่ **คนเจ็บ** และคนตาย ว่าสิ่งเหล่านี้คือความทุกข์

3. ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะเสด็จปรินิพพานพระพุทธเจ้าทรงสถาปนาพุทธบริษัทสี่ขึ้นได้แก่

1 ภิกษุ	2 ภิกษุณี
3 อุบาสก	4 อุบาสิกา

4. การบำเพ็ญกุศลกรีกิริยา เป็นการทรมานตนให้ลำบากอย่างยิ่งยวด มี 3 วิธี ได้แก่

- 1 ควบคุมอวัยวะ 2 กลั่นลมหายใจ 3 อดอาหาร

หมายเหตุ 1 : สำนักอาจารย์ท่านแรกที่เจ้าชายสิทธัตถะไปเรียนด้วย คือ **สำนักอาจารย์อุทกดาบส รามบุตร**

หมายเหตุ 2 : พระอินทร์มาติดสายพิณให้ฟัง ทำให้ได้ข้อคิดในเรื่อง **ความพอดี**

5. ชาตก คือ **เรื่องราวที่เล่าถึงอดีตชาติหรือชาติก่อนๆของพระพุทธเจ้า**

6. สาเหตุที่ทำให้พระพุทธเจ้าเล่าเรื่อง อัมพชาตก คือ **พระเวทที่ตัดได้ประกาศตนแยกการปกครองสงฆ์ออกจากพระพุทธเจ้า**

ข้อคิดที่ได้จากชาตกเรื่อง อัมพชาตก คือ **ความกตัญญูกตเวที**

7. สาเหตุที่ทำให้พระพุทธเจ้าเล่าเรื่องตติตรชาตก คือ **พระสารีบุตรเถระไม่ได้เสนาสนะ (ที่นั่ง)**

ข้อคิดที่ได้จากชาตกเรื่อง ตติตรชาตก คือ **ความเคารพยำเกรงกันตามลำดับอาวุโส**

จดจำวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ

ทิปจำ	อธิบาย
มา 15/03	วันมาฆบูชา ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 วันพระสงฆ์ (พระสงฆ์มาเยอะๆ 1,250 รูป ก็เลยเป็นวันของพระสงฆ์)
วิ 15/06	วันวิสาขบูชา ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 วันพระพุทธ (วันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธเจ้า)
อา 15/08	วันอาสาฬหบูชา ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 วันพระธรรม (แสดงธรรมแก่ปัญจวัคคีย์)
เข้า ร.1/08	วันเข้าพรรษา แรม 1 ค่ำ เดือน 8 (ร. คือแรม) (จำง่าย ๆ ว่าวันเข้าพรรษาอยู่ถัดจากวันอาสาฬหบูชา 1 วัน)
ออก ข.15/11	วันออกพรรษา ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 (ข.คือขึ้น) (จำง่าย ๆ ว่าเข้าพรรษา 3 เดือน เข้าพรรษาดอนเดือน 8 เอา 8+3=11 ก็ต้องออกพรรษาในเดือน 11)
อัฐมี ร.8/06	วันอัฐมีบูชา แรม 8 ค่ำ เดือน 6 (วันถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระพระพุทธเจ้า)

จำอีกนิด เนื่องจากเมืองไทยนับวันเวลาแบบจันทรคติ (นับตามการโคจรของพระจันทร์รอบโลก) วันเวลาจึงไม่เที่ยงตรงเหมือนแบบสุริยคติ (นับตามการโคจรของโลกรอบพระอาทิตย์) ทำให้บางปีมีเดือน 8 สองหน (ปีอธิกมาส) ถ้าปีใดมีเดือน 8 สองหนคือ 8 แรก และเดือน 8 หลัง วันสำคัญต่างๆ จะเลื่อนไปตามนี้ * วิสาขบูชา เลื่อนไปเป็น ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 7 *อาสาฬหบูชา เลื่อนไปเป็น ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 หลัง *เข้าพรรษา เลื่อนไปเป็น แรม 1 ค่ำ เดือน 8 หลัง



เรื่อง..... หลักธรรม

คำสั่ง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

1. พระรัตนตรัย หมายถึง แก้วสามประการอันประเสริฐสุดของพุทธศาสนิกชน

ได้แก่ 1พระพุท 2พระธรรม 3พระสงฆ์

คุณของพระรัตนตรัย คุณความดีของ พระพุท พระธรรม พระสงฆ์

2. พุทธคุณ หมายถึง คุณความดีของพระพุทธเจ้าที่มีต่อชาวโลก 9 ประการ ดังนี้

ภาษาบาลี	หัวข้อพุทธคุณ	ความหมาย
อรหัง	เป็นพระอรหันต์	ผู้บริสุทธิ์ปราศจากกิเลสความเศร้าหมอง
สัมมาสัมพุทธโ	ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง	ตรัสรู้หรือริยส์จ 4 ด้วยพระองค์เอง
วิชาจรณสัมปันโน	ถึงพร้อมด้วยความรู้	มีความรู้แจ้งเห็นจริงมีความประพฤติดี
สุคโต	เสด็จไปแล้วด้วยดี	ไปอยู่ที่ใดเอาความสงบความดีไปให้
โลกวิทู	รู้แจ้งโลก	รู้ความเป็นจริงความเป็นธรรมชาติของใจคน
อนุตตโร	ฝึกคนที่ฝึกได้อย่างดียิ่ง	เชี่ยวชาญการฝึกฝนคนให้เป็นคนดี
สัตตาทวมานุสาณัง	เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์	เป็นครูของทุกคน ทุกชนชั้นวรรณะ
พุทธโ	เป็นผู้ตื่นและเบิกบาน	มีอาการสดชื่นแจ่มใส น่าเคารพนับถือ
ภควา	เป็นผู้มีโชคและจำแนกแจกแจงธรรม	เป็นผู้มีความเป็นสิริมงคล จะสอนใครจะแจ้งโดยละเอียด

พุทธคุณ 9 ประการสามารถสรุปย่อลงในพุทธคุณ 3 ซึ่งพุทธคุณ 3 ได้แก่ พระปัญญาคุณ

พระวิสุทธิคุณ และพระกรุณาคุณ

3. อริยส์จ 4 หมายถึง

ความเป็นจริงอันประเสริฐ 4 ประการ เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง

ทุกข์	ความไม่สบายใจไม่สบายกาย
สมุทัย	สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์
นิโรธ	ภาวะที่ทุกข์ดับ
มรรค	หนทางดับทุกข์

หลักธรรมที่จัดเข้าหมวดหมู่ของอริยสัจ 4

อริยสัจ 4	หลักธรรมย่อยที่จัดเข้าหมวดหมู่	การปฏิบัติ
ทุกข์	ชั้น 5	ควรรู้ กำหนดรู้ตามความเป็นจริง
สมุทัย	กรรม , อบายมุข 6	ควรละเว้น หรือควรกำจัด
นิโรธ	สุข , คิหิสุข	ควรบรรลู่ หรือทำให้รู้แจ้ง เข้าใจชัดเจน
มรรค	ไตรสิกขา , กรรมฐาน 2 , ปธาน 4 โกศล 3 , มงคล 38	ควรเจริญ หรือทำให้เกิดมีขึ้นในตัวเรา

ทุกข์ ธรรมที่ควรรู้



4. ชั้น 5 (เบญจชั้น) หมายถึง

องค์ประกอบของชีวิต 5 ประการ ไม่ว่าคนหรือสัตว์

รูป	ร่างกาย รูปร่าง และพฤติกรรมเคลื่อนไหวทั้งหมดของร่างกาย
เวทนา	ความรู้สึกสุข ความรู้สึกทุกข์ และความรู้สึกเฉยๆ
สัญญา	ความจำได้ จดจำรูป รส กลิ่น เสียง เช่น จำเสียงของแม่ได้
สังขาร	ความคิดที่เกิดขึ้นทางใจ หรือการปรุงแต่งทางจิตติหรือชั้ว (สิ่งที่เป็นตัวตัดสินใจของมนุษย์)
วิญญาณ	การรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 (ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ)

ร่างกายที่เกิดจากธาตุทั้ง 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ

- ดิน คือ กระดูก เนื้อ หัวใจ ปอด เป็นต้น
- น้ำ คือ เลือด เสมหะ เป็นต้น
- ลม คือ ลมหายใจ เป็นต้น
- ไฟ คือ ความร้อนในร่างกาย เป็นต้น



สมุทัย ธรรมที่ควรละ

5. กรรม หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ได้แก่ กระทำทางกาย เรียก กายกรรม ทางวาจา เรียก วจีกรรม และทางใจ เรียก มโนกรรม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

5.1 กุศลกรรม หมายถึง กรรมดี

- กายกรรม (กรรมที่กระทำทางกาย) เช่น แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น ทำงานสุจริต เป็นต้น
- วจีกรรม (กรรมที่กระทำทางวาจา) เช่น ไม่โกหก พูดสุภาพ เป็นต้น
- มโนกรรม (กรรมที่กระทำทางใจ) เช่น คิดที่จะช่วยเหลือ ให้อภัยผู้อื่น เป็นต้น

5.2 อกุศลกรรม หมายถึง กรรมชั่ว

- กายกรรม (กรรมที่กระทำทางกาย) เช่น ทำร้ายสัตว์ ลักทรัพย์ แก่ล้างเพื่อน เป็นต้น
- วจีกรรม (กรรมที่กระทำทางวาจา) เช่น พูดโกหก พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด เป็นต้น
- มโนกรรม (กรรมที่กระทำทางใจ) เช่น คิดอยากได้ของผู้อื่น คิดโกรธหรืออาฆาตผู้อื่น เป็นต้น

6. อบายมุข 6 คือ หนทางแห่งความเสื่อม 6 ประการ

1. ชอบเที่ยวกลางคืน
2. ชอบเที่ยวดูการละเล่น
3. เป็นนักเลงสุรา รวมทั้งบุหรี ยาเสพติด
4. เป็นนักเลงการพนัน
5. เกียจคร้านการทำงาน
6. คบคนชั่วเป็นมิตร (นำพาไปสู่อบายมุข 6 ข้ออื่นๆ)



นิโรธ ธรรมที่ควรบรรลุ

7. สุข 2 หมายถึง

ความสบาย ทั้งกายและใจ ที่มนุษย์ปรารถนา

จำแนกได้ 2 ประเภท

กายิกสุข	ความสุขทางกาย เป็นความสุขที่เกิดจาก ตา ลิ้น หู จมูก และกาย ได้สัมผัสกับสิ่งที่ตนชอบหรือพึงพอใจ รวมถึงสุขที่เกิดจากร่างกายแข็งแรงไม่มีโรค ไม่พิการ เป็นต้น
เจตสิกสุข	ความสุขทางใจ เช่น ได้รับคำชมจากครู ได้รับความรักความเข้าใจจากพ่อแม่ หรือความสุขจากใจที่ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่หวาดกลัว ไม่วิตกกังวล เป็นต้น

8. คิหิสุข หมายถึง

สุขของคฤหัสถ์ คือ ความสุขของชาวบ้าน, ความสุขที่ชาวบ้านควรพยายามเข้าถึงให้ได้สม่ำเสมอ หรือความสุขอันชอบธรรมที่ผู้ครองเรือนควรมี

มี 4 ประการ

1. อตถิสุข หมายถึง ความสุขที่เกิดจากการมีทรัพย์
2. โภคสุข หมายถึง ความสุขที่เกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์
3. อนณสุข หมายถึง ความสุขที่เกิดจากความไม่เป็นหนี้
4. อนวัชชสุข หมายถึง ความสุขที่เกิดจากความประพฤติที่ไม่มีโทษ



นิโรธ ธรรมที่ควรบรรลุ

9. กรรณฐาน 2 หมายถึง วิธีฝึกฝนอบรมจิตให้สงบและเกิดปัญญา

- สมถกรรณฐาน หมายถึง การฝึกอบรมจิตให้เกิดความสงบ (หรือการฝึกสมาธิ) ปราศจากสิ่ง ที่ทำให้จิตใจเศร้าหมองหรือขุ่นมัว
- วิปัสสนากรรมฐาน หมายถึง การฝึกอบรมปัญญาให้รู้แจ้ง (หรือการเจริญปัญญา) เกิด ปัญญาที่เห็นความจริงอย่างชัดเจน โดยมีเป้าหมายเพื่อกำจัดกิเลส หรือลดความอยากได้ อยากมี อยาก เป็น ความถือ

10. ไตรสิกขา หมายถึง การศึกษาและฝึกอบรมทางพระพุทธศาสนา (ศีล สมาธิ ปัญญา)

- **ศีลสิกขา** หมายถึง การฝึกอบรมในเรื่องศีล เป็นการฝึกอบรมทางด้านความประพฤติ ควบคุม กายและวาจาให้เรียบร้อย โดยปฏิบัติตามศีล 5 และศีล 8
- **จิตตสิกขา** หมายถึง การฝึกอบรมจิตให้เกิดสมาธิ เป็นการฝึกฝนอบรมจิตใจให้สูงขึ้น มีคุณธรรม มีจิตใจสงบ สุขุม รอบคอบ และอดทน เป็นต้น
- **ปัญญาสิกขา** หมายถึง การฝึกอบรมในเรื่องปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้แจ้งในเรื่องทางโลกและชีวิต สามารถแยกแยะดีชั่วถูกผิดได้

10. ปธาน 4 หมายถึง ความเพียรชอบ 4 ประการ

- **เพียรระวังไม่ทำความชั่ว** (สังวรปธาน) ความชั่วใด ๆ ที่ยังไม่เคยทำก็ต้องไม่ทำ
- **เพียรละความชั่วที่ทำไปแล้ว** (ปหานปธาน) ความชั่วใด ๆ ที่เคยทำมาแล้ว ต้องเลิก ไม่ทำซ้ำอีก
- **เพียรสร้างความดีที่ยังไม่เคยทำ** (ภาวนापธาน) ความดีใด ๆ ที่ยังไม่เคยทำจงหาโอกาส ทำให้มาก
- **เพียรรักษาความดีที่ทำอยู่แล้วให้คงอยู่ต่อไปและหมั่นทำเพิ่มมากขึ้น** (อนุรักขนา-ปธาน)

11. โภทศ 3 หมายถึง ความฉลาด ความรอบรู้ และความเชี่ยวชาญ 3 ประการ

- **อายุโภทศ** หมายถึง ความฉลาดหรือความรอบรู้ถึงหนทางหรือเหตุที่จะนำไปสู่ความเจริญ เช่น ปฏิบัติ ตามจักร 4 ได้แก่ อยู่ในสถานที่ดี คบคนดีเป็นมิตร ตั้งมั่นอยู่ในคุณความดี และทำความดีให้ถึงพร้อม
- **อุปายโภทศ** หมายถึง ความฉลาดหรือรอบรู้ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความเสื่อม เช่น อบายมุข 6 ได้แก่ เล่นการพนัน เที่ยวกลางคืน คบคนชั่วเป็นมิตร ฯลฯ
- **อุบายโภทศ** หมายถึง ฉลาดและรอบรู้ถึงหนทางที่จะทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จ ปฏิบัติตนเพื่อ ป้องกันตนเองให้พ้นจากความเสื่อม และพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้า

12. มงคล 38 หมายถึง ธรรมที่นำความสุขและความเจริญมาสู่ผู้ปฏิบัติ

- การไม่คบคนพาล ลักษณะของคนพาล คือ คิด พุด และทำแต่เรื่องชั่ว ควรหลีกเลี่ยง ไม่คบค้าด้วยเพราะจะทำให้เราเสื่อมเสีย ได้รับความเดือดร้อนไม่วันใดก็วันหนึ่ง
- 2 การคบ**บัณฑิต** ลักษณะของบัณฑิต คือ คนที่ดำรงชีวิตอยู่ด้วยปัญญา รู้จักผิดชอบชั่วดี มีศีลธรรม คิด พุด หรือทำในสิ่งที่เป็นความดีความเจริญ ผู้ใดคบบัณฑิตเป็นมิตรจะทำให้ชีวิตมีความสุข และความเจริญ

หมายเหตุ : มี 38 ประการที่ยกมาคือสิ่งที่ต้องเรียน

12. พุทธศาสนสุภาษิต หมายถึง คำสุภาษิตทางพุทธศาสนา เป็นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่มีลักษณะเป็นคำสั้นๆแต่มีความหมายลึกซึ้งคติสอนใจ

การศึกษาเป็นอาวุธที่ทรงพลังที่สุด

จันทิมา จุงใจ

